

Dönem : 1
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 453

Cumhurbaşkanı tarafından geri gönderilen X ve XI nci Dönem T. B. M. Meclisi üyelerinin ödeneklerinden mütevellit T. C. Ziraat Bankası ve Maliye Bakanlığına olan borçlarının 10 yıl faizsiz takside bağlanmasına ve tahakkuk etmiş faizlerinin kaldırılmasına ait Kanun ve [C. Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünaldı'nın, 159 sayılı Kanununun 8 nci maddesine ek kanun teklifi ile Anayasa Komisyonu raporu] ve Ticaret, Maliye ve Plân komisyonları raporları ile Anayasa Komisyonu mütalâası (2/97, 2/251, 2/426)

*Türkiye
Cumhurbaşkanlığı*

Ankara, 7 Şubat 1963

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 31 Ocak 1963 tarihli ve 2187/9914 sayılı yazı karşılığıdır :

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul olunduğu bildirilen 168 numaralı Kanunu, ekli gerekçede belirtilen sebeplerden dolayı uygun bulmadığımdan ilişik olarak takdim ediyorum.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 93 nci maddesi gereğince bir daha görüşülmesini rica ederim.

**Cumhurbaşkanı
C. Gürsel**

GEREKÇE

X ve XI nci Devre milletvekilleri borçlarını mahiyet farkları itibariyle iki kategoride mütalâa etmek icabeder.

1. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına olan borçlar,
2. Hazineye olan borçlar.

I - Ziraat Bankasına olan borçlar :

1954 yılı seçimleriyle teşekkül eden X neu Devre T.B.M.M. üyeleri, seçimin yenilenmesine karar verildiği 11 Eylül 1957 tarihine takaddüm eden Mart 1957 den başlamak suretiyle, 1958 yılında tahakkuk edecek ödenek ve yolluklarından ödemek amacıyla, Meclis İdare Amirliğinin her üye için yazdığı mektuplarla (Ek : 1) bankaya müracaat ederek, iki milletvekilinin müteselsil kefaletiyle tanzim edilen emre muharrer senetler (Ek : 2) karşılığında, 8 - 25 bin lira arasında tahvül eden miktarlarda borçlanmışlardır.

Ziraat Bankasından bono tanzimi suretiyle borç alan X neu Devre milletvekili sayısı 485 ve borç yekûnu 10 184 000 liradır. Bunlardan 42 milletvekili 540 000 lirayı, seçimlerin yenilenmesi kararı Büyük Millet Meclisince verildikten sonraki tarihli senetlerle borçlanmışlardır.

11 Eylül 1957 tarihinde seçimlerin yenilenmesine karar verilmiş, seçim 27 Ekimde yapılmış ve 1 Kasımda yeni Meclis teşekkül etmiştir. Burada şu hususların açıkça tesbiti icabeder :

1. Seçimlerin yenilenmesi tarihi olan 11 Eylül 1957 tarihinden 1957 malî yılı sonu olan 28 Şubat 1958 tarihine kadar olan zaman için, X'neu Devre milletvekilleri ödeneklerini tam olarak almışlardır. Bu, 1757 ve 3050 sayılı Kanun icabıdır.

2. Ziraat Bankasına borçlu milletvekillerinden 241 tanesi XI nci Devrede milletvekili olarak yeniden seçilmişlerdir ve bunlar, 1 Kasım 1957 den 1957 mali yılı sonuna kadar olan yolluk ve ödeneklerini tekrar almışlardır.

3. Bu yeniden seçilen 241 aded milletvekili 1958 mali yılı ödenek ve yolluklarını da tamamen almışlardır.

4. XI nci Devre milletvekillerinden 97 kişi aynı şekilde, bono tanzim ederek, Ziraat Bankasına 767 000 lira borçlanmışlardır.

Seçimlerin yenilenmesi üzerine, XI nci Devreye tekrar seçilen milletvekillerinin borçlarının Meclis Muhasebesince tevkifi yolunda bankaca yapılan müracaatlara Büyük Millet Meclisi İdare Amirliğinin sureti ilişik (Ek : 3) yazılıyla :

X neu Devre mebuslarından XI nci Devreye seçilmiş olanların borçlarının, yeni seçim yılına kadar idarelerince tahakkuk edecek istihkaklarından tevkifi suretiyle bankaya tediye edilmiş olacağı,

Ziraat Bankasından borç para alan X neu Devre mebuslarından XI nci Devreye seçilmemiş olanların borçlarının, borçlarından bankaca kanuni takibata geçilerek tahsil edilmesi gerektiği, bildirilmiştir.

Bugüne kadar borçlulardan 58 i, 947 465,87 lira tutarındaki borçlarını kendiliklerinden ödemişlerdir. (Ek : 4)

Borcunu ödemekten imtina eden borçlular aleyhine bankaca icra takibatına geçilmiştir.

İcra takibatına karşı muhtelif borçlular tarafından çeşitli bakımlardan serd edilen itirazlar yargı mercilerince reddedilmiş ve muhkem kaziye haline gelmiştir. (Ek : 5)

Bankaca takibata geçilmesini mütaakıp, bir kısım borçlular bankaya olan borçlarının % 15 ninin peşin ödenmesi ve bakiyesinin % 7 faizle ve aylık müsavi taksitlerle 5 yıl vâdeye bağlanması hususunda anlaşmışlardır.

Miktar itibariyle bankanın 1962 yılı sonu faizli alacak bakiyesi, takriben 12 milyonun üstündedir. (Ek : 6).

2. — Hazineye olan borçlar :

İnkılâp ve (1) numaralı Kanunla Türkiye Büyük Millet Meclisinin feshi üzerine, XI nci Devre milletvekillerinin bu sıfatları nihayet bulmuştur.

1757 ve 3050 sayılı kanunlar gereğince, XI nci Devre milletvekilleri, almış oldukları 1960 mali yılı yolluklarının tamamına hak kesp etmiş olduklarından bunların geri alınması bahis konusu olmamaktadır.

Fakat, kendilerine verilmiş olan Mayıs 1960 dan daha ileri aylar ödenek çeklerini kırdırarak Ziraat Bankasından para çekmiş olanların bu borçları, 1757 ve 3050 sayılı kanunlar gereğince, Kurucu Meclis Muhasebesi tarafından Ziraat Bankasına ödenmiş ve bu ödeme ile Hazine alacaklı olmuştur. Bu şekilde Hazineye borçlananların adedi 527 ve Hazine alacağı 7 961 489 liradır. Borç miktarı şahıs başına 2 338 ilâ 22 193 lira arasında değişmektedir.

Açılan dâvalardan 200 kadarı neticelenmiştir. Dâvalıların müdafaaları mahkemelere vârit bulunmamış, sâdir olan kararlar Yargıtayca onanmıştır. Diğer dâvalar devam etmektedir.

Kesinleşen ilâmlar icraya konulmuş ve icra takibine başlanmıştır. İcra takibi yoluyla bazı borçlular borçlarının tamamını ödemişlerdir. Bir kısım borçlular da borçlarını taksitle ödemektedirler.

Durum bu safhada iken, Cumhuriyet Sena osu Ağrı Üyesi Veysi Yardımcı ve arkadaşlarının 5 . 5 . 1962 tarihli; X neu Devre milletvekillerinin Ziraat Bankasına olan borçlarının faizsiz olarak 10 yıl taksite bağlanması hakkındaki kanun teklifi, Meclis Maliye Komisyonunca mucip sebepler gösterilmeden XI nci Devre milletvekillerinin Ziraat Bankasına ve Hazineye olan borçlarına da teşmil edilmek suretiyle, Millet Meclisince 3 . 12 . 1962 tarihli Birleşimde müzakere edilmiş, o birleşimde ve onu takibeden 5 . 12 . 1962 tarihli Birleşimde açık oya

konulmuş ise de yeter sayı olmadığından 7 . 12 . 1962 tarihli Birleşimde tekrar açık oya konulmuş; oya katılan 253 üyenin 182 kabul, 57 ret ve 14 çekinse oyu ile kabul edilmiştir.

10 . 12 . 1962 tarihinde Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına tevdi olunan bu kanun tasarısı, Senato Malî ve İktisadi İşler Komisyonunun 8 . 1 . 1963 tarihli toplantısında tetkik ve müzakere edilerek, 14 üyeden 4 ünün muhalefet şerhleriyle kabul olunmuştur.

Senato Bütçe Komisyonu da 14 . 1 . 1963 tarihli toplantısında 8 üyenin iştirakiyle tasarıyı tetkik ve müzakere etmiş, 3 üyenin muhalefet şerhi, bir üyenin «söz hakkım» mahfuzdur şerhi ve 4 üyenin müspet oyu ile kabul etmiştir.

Cumhuriyet Senatosunun 24 . 1 . 1963 tarihli gündemine alınan kanun teklifi üzerindeki müzakereler sonunda tasarının maddelerine geçilmesi hususunda yapılan oylamaya 124 Senato Üyesi katılmıştır. 57 ret, 2 çekinsere mukabil 65 üyenin kabulü ile maddeler üzerinde görüşmelere başlanmış ve muhalif üyeler tarafından yapılan konuşmalar sonunda işari oylamaya geçilerek, tasarı Cumhuriyet Senatosunca kabul olunmuştur.

Bâzi milletvekili ve Senato üyeleri tarafından teklif edilen bu kanun tasarısı Hükümet tarafından benimsenmemiş ve desteklenmemiştir.

Aşağıdaki sebeplerle kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisince yeniden görüşülmesi lüzumlu görülmüştür.

1. Anayasanın 40 nci maddesi, kişiler arasında sözleşme hürriyeti esasını kabul etmiş ve bunu teminat altına almıştır. Binaenaleyh tarafların diğer şartlar arasında, bir borcun vadesini ve faizli olup olmamasını ve kanunun tanıdığı had dahilinde faiz miktarını serbestçe tâyin etmelevi asıldır. Bu serbesti, 40 nci maddenin 2 nci fıkrası gereğince, ancak «kamu yararı» amacıyla sınırlanabilir. Bu fıkraya istinadendir ki, muayyen bir hadden yukarı faiz talebetme (murabaha), kanunla menedilmiştir. Aynı sebeple «iktisaden zayıf taraf» sayılan işçi, köylü, kiracı gibi umumi kategoriler lehine, sözleşme hürriyeti istisnaen sınırlanabilir. Milletvekillerinin «iktisaden zayıf ve özel himayeye muhtaç kategori» ler arasında telâkki edilmelerine ne sebep ne de imkân vardır.

Hâdisemizde, T. C. Ziraat Bankası ile borçlu milletvekilleri, yürürlükte olan kanunlara uygun surette, borcun şartlarında anlaşmışlardır. Anayasamızın 40 nci maddesinin 2 nci fıkrasının şümulüne giren bir hal mevcut veya mutasavver olamayacağına göre, bahse konu olan kanun ile Ziraat Bankasının faizden, masraftan mahrum edilmesi ve muaccel alacağının taksitlere bağlanması, Anayasamızın 40 nci maddesinde teminat altına alınmış olan sözleşme hürriyetine aykırı bir tasarruf teşkil etmektedir.

2. Anayasamızın 12 nci maddesi ; birinci fıkrasında, kanun önünde eşitlik prensibini koyduktan sonra, ikinci fıkrasında hiç bir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmayacağını kesinlikle belirtmiştir.

İnceleme konusu kanun ise, milyonlarca vatandaş arasından hüviyetleri önceden belli bir kaç yüz kişinin, bir bankaya yahut Hazineye olan borçlarını özel şartlara bağlamak suretiyle, belli şahıslar lehine imtiyaz yaratmaktadır. Bu kayırmanın, Anayasamızın 12 nci maddesinde ilân edilen eşitlik prensibini zedeliyeceği şüphesizdir.

3. Müşahhas hukukî ihtilâfları ele alarak ilgililerin hak durumunu tesbit etmek, yalnız Anayasamızda değil, modern hukuk düzeninde de, yargı organına ait bir görev olarak kabul edilmiştir. Anayasamız bu esası 7 nci maddesinde açıkça ifade etmektedir.

Hâdisede, belli kişileri ilgilendiren bir hukukî ihtilâf bahis konusudur. Bu ihtilâflar yargı mercilerine intikal etmiş, hattâ kesin karara bağlanmış ve benzer birçok karar neticesinde bu konuda içtihat bile vücut bulmuştur.

Hal böyle iken, bu ferdi ihtilâfları yasama organının bir hal tarzına bağlamaya kalkışması, kuvvetler ayrılığı prensibini ihlâl ve yargı organının görevi alanına müdahale mahiyeti arz eder. Kal-

dı ki, Anayasamızın 132 nci maddesinde «... Yasama ve yürütme organları ile idare mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez» denilmektedir. Ayrıca Anayasa, bu hükme ait istisnaları bizzat kendi bünyesinde tesbit etmekle bunun dışında bir istisnaya yer bırakmamıştır.

Hâdisede muhkem kaziye halini almış mahkeme kararları mevcut iken, bu kararların konusunu teşkil eden münferit hâdiselere ilişkin bir kanun çıkarmak suretiyle fiilen bu kararları infaz edilemez hale getirmek veya bunların infazını geciktirmek, Anayasanın sözü geçen prensibi ve hükümleri ile de bağdaşamaz.

4. Anayasamızın 2 nci maddesinde Devletin demokratik vasıfta olduğunun ilân edilmesinden maksat, sadece Anayasanın çeşitli hükümlerinden çıkacak bir sonucu bildirmekten ibaret olmayıp, kanun koyucunun tasarruflarının - tıpkı diğer organları gibi - demokratik olması lüzumunu da belirtmek, yani kanun koyucuya direktif vaz'etmektir. Demokratik olma umdesi ise, sadece seçime dayanmayı ifade etmez. Millet adına yasama yetkisini kullanmakla görevli milletvekillerinin bu yetkiyi millî irade esasına dayanmayan rejimlerde olduğu gibi kendilerine imtiyaz sağlayacak istikametlerde kullanmaları, «demokratik olma» ilkesiyle de bağdaşamaz. Esasen yasama meclislerinin menşei ve gelişmesi bile, vatandaşlardan - her ne nam altında olursa olsun - alınan paraların milletin ve toplumun yararına sarf edildiğini kontrol etme amacına dayanmaktadır. Bu sebeple Hazinesin (yani milletin) alacağı üzerinde denetçi durumunda olan yasama meclisi üyelerinin, bir kısım milletvekillerini diğer borçlulardan ayırarak lehte farklı muameleye tabi tutmaları ve Hazine zararına tasarruflar, halkın yasama organına karşı olan saygısını ve demokratik rejime karşı olan güvenini de sarsabilir.

5. Anayasamızın 2 nci maddesinde ifadesini bulan «sosyal devlet olma» esası, devlete ait malî kaynakların kamu hizmetleri dışında ancak iktisadî ve sosyal öncelikler gözönünde bulundurularak ve sosyal adaletin gereklerine uygun olarak kullanılmasını zaruri kılmaktadır. Devletimiz, Anayasamızın 35-52 nci maddelerinde kendisine yüklenen birçok sosyal görevleri, 53 ncü maddesinde konulmuş olan «Devlet, bu bölümde belirtilen iktisadî ve sosyal amaçlara ulaşma ödevlerini, ancak iktisadî gelişme ile malî kaynaklarının yeterliği ölçüsünde yerine getirir» esasına uygun olarak pek mütevazı bir surette ifa edebilme durumundadır. İşte Anayasanın sarîh hükümlerine rağmen, Anayasada Devletin kendisine öncelikle yardım etmekle mükellef kılındığı geniş vatandaş kitlesi Anayasanın öngördüğü yardım ve garantilerden fiilen gereği gibi faydalanamazken, onlarla mukayese edilemeyecek kadar müsait durumda olan belli bâzı milletvekilleri lehine Hazinesin yatırım ve hibe yoluna gitmesi, Anayasanın ikinci maddesinde ilân edilen sosyal devlet ilkesine de açıkça aykırı düşer.

6. Yeniden görüşülmesi lüzumlu görülen kanun hükümleri, Anayasanın mülkiyet hakkını ve genel olarak müktesep hakları koruma maksadıyla koyduğu hükümlerle de bağdaşamaz. Hâdisede banka lehine müktesep hak haline gelmiş muaccel bir alacak ve bugüne kadar gerçekleşmiş faizler bahis konusudur ki, gerek bugüne kadarki faizleri bertaraf etmek, gerek muaccel borcu taksite bağhyarak müstakbel faizleri ortadan kaldırmak, alacaklının mâmelekenden bir parçayı borçlunun mâmelekine devretmek demektir. Özel mülkiyet esasını kabul etmiş olan bir Anayasa sisteminde buna cevaz bulunmadığı gibi, düzenlemek konusu olan hukukî münasebet bakımından da, buna hiçbir suretle sebep yoktur. Böyle bir çözümlün Anayasa koyucusunun iradesine (Anayasanın ruh ve sistemine) tamamen aykırı düşeceği de şüphesizdir. Filhakika Anayasamız, 38 nci maddesinin ikinci fıkrasında kamu kararının gerektirdiği hallerde kamulaştırmaya gidildiği zaman bile taksite bağlamayı ancak belli ve pek önemli amaçlar bahis konusu olduğu zaman öngörmüştür. Bunlar da, çiftçinin topraklandırılması, ormanların devletleştirilmesi, yeni orman yetiştirilmesi ve iskân projelerinin gerçekleştirilmesi gibi amaçlardır. Düzenleme konusu olan milletvekilleri borçlanmada ise, bu amaçlara uzaktan yakından benzer bir mahiyet yoktur.

Kaldı ki Anayasa koyucumuz, bu pek önemli hallerde bile, taksitî kabul ederken faizi de zarurî kılmıştır. 38 nci maddenin 2 nci fıkrasının son cümlesinde «bu takdirde... kanunla gösterilen faiz haddine bağlanır» denilmektedir.

Kamu yararının gerektirdiği pek önemli hallerde dahi, ferdî mülkiyete saygı göstermek maksadıyla alacağın faizine dokunmayan Anayasanın mantığı ile, kanun koyucunun «hiçbir iktisadî ve sosyal zaruret ve hattâ ihtiyaca tekabül etmiyen bir borçlanmaya (yâni milletvekillerinin bankaya karşı olan borçlarına) müdahale etmesi ve alacaklının mâmelekinden bir kısmını borçlunun mâmelekine nakletmesi (yâni faizi bertaraf etmesi) keyfiyeti» nin asla bağdaşamıyacağı aşikârdır.

Bundan başka, söz konusu kanunun memleket ekonomisinde, çiftçinin kalkındırılmasında ve ziraat istihsalin artırılmasında hayati vazifeler almış bulunan Ziraat Bankasını 10 milyona aşan bir zarara uğratması, kanunu doğurduğu mahzurları artırmaktadır.

7. Hukuk devletinde kanunların genel, objektif ve mücerret esaslara dayanması gerekir. Hâdisemizde olduğu gibi kişi haklarının ve mükellefiyetlerinin düzenlenmesiyle ilgili bir kanunun; kimlikleri önceden belli olan ve hukuken ayrı bir muameleye tâbi tutulması caiz sayılacak bir kategori teşkil etmiyen kişileri ele alarak onlar hakkında özel hükümler konması, hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşamaz.

Yüksek Meclisin Anayasaya, hukuk prensiplerine ve memleket menfaatlerine aykırı bir kanunu kabul etmiyeceği şüphesizdir. Yukarıda açıklanan sebeplerle Anayasaya, hukuk prensiplerine ve memleket menfaatlerine aykırı görünen bir kanunun Yüksek Meclise kabul edilmesine, kanun hükümlerinin şumulü ve doğurabileceği sonuçlar üzerinde yeteri kadar durulmamasının sebeb olduğu kanısına vardım. Konunun yeniden görüşülmesi uygun olacaktır.

Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünalı'nın, 159 sayılı Kanunun 8 nci maddesine ek kanun teklifi

19 Ocak 1962

Yüksek Başkanlığa

159 sayılı Kanunun 8 nci maddesine ek kanun teklifi ilişikte sunulmuştur.
Gereğine delâletlerini saygı ile rica ederim.

C. Senatosu Adana Üyesi
M. Ünalı

GEREKÇE

T. B. M. M. âzasının tahsisat ve harcırahları hakkındaki 1757 sayılı Kanuna ek olarak çıkarılan 3050 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde; Milletvekillerine yıllık tahsisat için verilecek çök ve tediye emirlerinin, ölüm veya intihabın tevdidi halinde istirdat olunamayacağı yazılıdır.

Bir sayılı Geçici Anayasanın 1 nci maddesinde; en kısa zamanda yapılacak genel seçimler ile yeniden kurulacak olan T. B. M. Meclisinedidi halinde istirdad olunamayacağı yazılıdır.

5 . 10 . 1961 tarihinde T. B. M. M. yeniden içtima eylemiş olduğuna göre, Meclisin feshi keyfiyetini (intihabın tevdidi) olarak kabul etmek zarureti vardır. Yüksek Seçim Kurulunun 27 . 7 . 1961 tarihli ve 10865 sayılı Resmî Gazete ile ilân edilen 25 . 7 . 1961 tarihli ve 112 sayılı Kararı ile de (şimdiki seçimler olsa olsa seçimin dönem bitmeden yenilenmesi kararı üzerine yapılan seçimlere kıyas olunabilir.) ayrıca tesbit edilmiştir.

1924 tarihli eski Anayasanın 18 nci maddesi; milletvekillerinin yıllık tahsisatının hususi kanunla tâyin ve tesbit edilmesini âmir bulunmaktadır. Bu hükme nazaran, mebusların tahsisatı ile memurların maaş ve ücretleri arasında bir fark bulunduğu zâhirdir. Bu itibarla mebus tahsisatının, memurların maaşı gibi aylık değil, senelik olarak hesabedilmesi lâzımgelceği arz ve izahtan vârestedir. 3050 sayılı Kanunda, vâdelerinden evvel ödenmiş olan çek ve tedkiye emirlerinden bahsedilmiş olması da, tahsisat içinde aylık istihkakın esas üttihaz edilmemiş olduğu mânasını taşımaktadır.

1924 tarihli eski Anayasanın yukarda sözü geçen mutlak hükmü muvacehesinde 3050, 6478 ve 7204 sayılı kanunlardaki hükümlerden istidlâl yolu ile mânalar çıkarılarak mebusluk tahsisatını, memur maaşı gibi aylık şeklinde mütalâa etmek mümkün değildir. Tatbikatta cari pratik usullere göre istihkaklarının aylık çekler halinde hesabedilmesi göz önünde bulundurularak işbu tahsisatın senelik olarak tâyini âmir olan eski Anayasa hükmünün zımnen bile olsa hususi bir kanunla tadiline hukukan imkân yoktur.

Halk oyuna sunulurak kabul edilen 27 . 5 . 1961 tarihli yeni Anayasanın 82 nci maddesinde, T. B. M. M. üyelerinin ödeneklerinin ancak 3 aylığının peşin verilebileceğinin tasrih edildiği görülmektedir. Bu maddede yıllık tahsisattan bahsedilmemiş olması da, eski Anayasada senelik olarak tesbiti uygun görülen bu ödeneğin, bundan sonra aylık şeklinde tâyin edilmek istenildiğinin açık bir delilidir.

Yukarda arz ve izah olunan hukukî deliller ve T. B. M. Meclisinin yeniden vazifeye başlaması önünde XI nci Devre mebuslarının önceden almış oldukları aynı yıla ait ödenek ve yollukların istirdadolunmaması lâzımgeldiği saygı ile Yüksek Heyete arz olunur.

Anayasa Komisyonu raporu

Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

Esas No: 2/97

Karar No: 10

15 . 2 . 1962

Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dının «159 sayılı Kanunun 8 nci maddesine ek kanun teklifi» komisyonumuzun 1 Şubat 1962 günü birleşiminde Hükümet adına Maliye Bakanlığı temsilcisinin ve teklif sahibinin huzuruyla incelendi ve aşağıdaki hususlar kararlaştırıldı:

20 Nisan 1340 (1924) tarihli ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun kabul ettiği teşriî organ yani Türkiye Büyük Millet Meclisi, 27 Mayıs 1960 günü Millî Birlik Komitesince feshedilmiş ve bu fesih keyfiyeti, bilâhara, 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunla eski Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkilerinin Millî Birlik Komitesine devredilmesi ile bir defa daha teyidolunmuştu. Bu suretle, 1924 Anayasasının kabul etmiş olduğu «teşriî organın müstemirren inikadı» temel kaidesi, 27 Mayıs 1960 Devriminin yetkili teşriî organın koyduğu bir diğer muteber hukuk kaidesiyle ortadan kaldırılmış oluyordu. Eski Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27 Mayıs 1960 günü hukukî varlığının sona ermesi keyfiyetinin, Anayasa hukuku bakımından doğurduğu netice, Türkiye Büyük Millet Meclisinin hukukî varlığında bir inkıtanın vukuu ile bu inkıta devresi esnasında teşriî organın geçici olarak yeniden düzenlenmesi hususu olmuştur. Bu durumun gerektirdiği Anayasa hukuku tasarrufları, 27 Mayıs 1960 Devriminin kurduğu yetkili organlarca yerine getirilmiştir. Anayasa hukuku bakımından, 27 Mayıs 1960 da Türkiye Büyük Millet Meclisinin «feshi» keyfiyetini, Devletin Anayasa düzeninin işleyişi alanında, işte bu sebeplerden ötürü, «seçimlerin yenilenmesi» yle kıyas etmek imkânsızdır. Kanun teklifinin gerekçesinde zikredilen Yüksek Se-

çim Kurulu kararında da, münhasıran, seçimlerde, aday olmak için memuriyetten istifa tarihinin tesbiti konusuyla ilgili olarak bir kıyas yapılmaktadır.

Bununla beraber, teşriî organ olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin hukukî varlığını kaybetmesi ve binnetice, 27 Mayıs 1960 günü feshedilmiş olan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin teşriî görevlerinin devam etmemesi meselesi başka; 27 Mayıs 1960 günü vazifeleri hitam bulan milletvekillerinin müktesep hak teşkil etmiş malî sübjektif hakları meselesi başkadır.

27 Mayıs 1960 Devriminin, Türkiye Büyük Millet Meclisiyle birlikte o Meclisin üyesi milletvekillerinin görevlerine de derhal son vermiş olduğu, en ufak bir tereddüde mahal bırakmıyacak kadar açıktır.

Ancak, eski Türkiye Büyük Millet Meclisinin hukukî varlığının ve bu Meclis üyesi milletvekillerinin görevlerinin sona erdiği tarihte yürürlükte bulunan mevzuata göre sahip buldukları sübjektif malî müktesep haklar, hukukun genel ilkeleri gereğince, ortadan kalkmamıştır.

Filhakika, 1924 Anayasasının 18 nci maddesi, milletvekillerine ödenecek olan parayı «tahsisat» olarak tavsif ve bu tahsisatın «senevî» olacağını da tasrih etmiştir. 1924 Anayasasının bu maddesine istinaden çıkarılan ve 13 Aralık 1960 tarihli ve 159 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesine değin meriyette kalan bu mevzudaki mevzuat, ezcümle, 3050 sayılı Kanun, ölüm ve seçimlerin yenilenmesi dolayısıyla milletvekilliği görevinin belli bir toplantı yılı tamamlanmadan sona ermesi halinde, o toplantı yılına ait tahsisatın istirdadedilemeyeceğini açıkça belirtmiş ve bundan başka, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı 31 Ocak 1949 tarihli toplantısında, 8 Ocak 1949 günü vefat etmiş olan Muş Milletvekili Bahri Dedeoğlu'nun o toplantı yılına ait henüz çekmediği tahsisatının mirasçularına ödenmesi gerekeceğini kararlaştırmıştır. Gerek 3050 sayılı Kanun, gerek Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanının mezkûr kararı, hakikatte, yeni bir hukuk kaidesi getirmemekte olup, sadece, 1924 Anayasasının 18 nci maddesinin gerektirdiği hususları tasrih etmekteydi.

Gerçekten, 1924 Anayasası ve ona dayanarak çıkarılmış olan mevzuat, milletvekili tahsisatını, tamamiyle Fransız Anayasa hukukunda anlaşılan mânada ele almıştır. Bu anlama göre, milletvekili tahsisatı bir tazminat (indemité) mahiyetindedir. Bu tazminat, - tıpkı memur maaşı gibi - bir âmme hizmetinin görülmesi dolayısıyla ödenmekle beraber, - memur maaşının aksine - sadece bu âmme hizmeti karşılığında ödenmekte değildir. Gerçekten, milletvekili tahsisatının verilmesinden maksat, sadece, milletvekiline gördüğü kamu hizmetinin karşılığını ödemek olmayıp; bu tahsisatın ödenmesiyle, aynı zamanda, meslek ifasında Anayasa ve kanunlardan doğan muhtelif kayıtlamalardan başka, amelî birçok zarar ve müşküllerle karşılaşabilecek olan milletvekilinin tegriî vazifesini istiklâl içerisinde yapmasını sağlamaktır. 1924 Anayasası ve ona dayanan mevzuat, bu tahsisatın, milletvekiline yıllık olarak ödenmesini ve bu yıllık tahsisata milletvekilinin istediği gibi tasarrufa hak kazanmasını gerektirir ve bu sebepten dolayı, milletvekilinin görevi toplantı yılı bitmeden sona erse bile, mahcuriyet, kesinleşmiş mahkûmiyet, devamsızlık, memuriyet kabulü ve istifa gibi milletvekilinin kendi irade izharına kusuruna veya hukukî ehliyetini kaybetmesine mebni istisnalar dışında, prensip itibariyle, bu tasarruf hakkı baki kalır; şu halde, bir toplantı yılına girilir girilmez, milletvekili, o toplantı yılına ait tahsisatın bütününe istihkak kesbeder; bu böyle olunca, belli bir toplantı yılı tamamlanmadan önce ve sırf o toplantı yılına girilmekle, milletvekilinin o yıla ait tahsisatının bütünü üzerinde, - daha sonra ısdar edilmiş hukuk kaideleriyle kaldırılmamışsa - bir sübjektif müktesep malî hakkı doğmuş olur. Nitekim, 27 Mayıs 1960 dan itibaren yürürlüğe giren kanun ve kanun mahiyetindeki kararlarda da, bu müktesep hakların ilga edildiğine dair bir hükme rastlanmamaktadır. Bizatihi 1924 Anayasasının 18 nci maddesinin ilga edilmesi, müktesep haklar ayrıca ilga edilmeden, bu müktesep haklar bakımından geriye yürümez.

1924 Anayasasının 18 nci maddesinin tahlili bu sonuca götürmekte iken, 3050 sayılı Kanunda mezkûr Anayasa maddesinin kapsadığı şıklardan sadece iki tanesinin, (ölüm ve seçimlerin yenilenmesinin) zikredilmiş olması keyfiyeti, bahis konusu Anayasa maddesinde yer alan «senevî

tahsisat» mefhumundan ve müktesep hakların mahfuziyeti kaidesinden doğrudan doğruya doğan sair neticelerin nazarı itibara alınmamasını gerektirmez.

Mer'i Anayasamızda da, bu sübjektif malî müktesep hakların mahfuz tutulmasına mâni hiçbir hüküm mevcudolmayıp, bu mesele, yürürlükteki Anayasanın temeli ve müesseseleriyle ilgili bir konu değildir. Bu bakımdan, komisyonumuz, bahis konusu kanun teklifinin, yürürlükteki Anayasaya uygunluğu veya aykırılığı konusunda bir karar almak durumunda bulunmamıştır.

Komisyonumuz, sırf yukardaki müspet hukuk mülâhazalarından hareket ederek ve meselenin diğer veçhelerini ihtisas komisyonlarının tetkikine bırakmak kaydıyla, Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dının kanun teklifinin başlığını kanun tekniğine uygun bir şekilde değiştirmiş ve kanun teklifinin 1 nci maddesini de; bir yandan, kanun tekniğine; diğer yandan, yukarda izah edilen esaslara daha uygun düşen bir tarzda tadil etmiştir.

Teklifin 2 nci maddesindeki «neşri» terimi «yayımlı» terimiyle değiştirilmiştir.

Teklifin 3 ncü maddesi ise, Bakanlar Kurulunun müşterek siyasi sorumluluğu ilkesine uygun düşecek tarzda değiştirilmiştir.

Havalesine uyularak Maliye Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Anayasa Kom. Başkanı

Ankara

B. Apaydın

Başkanvekili

İstanbul

S. Evren

İmzada bulunamadı

Sözcü

İstanbul

Kanun teklifinin malî şümulü ve umumi siyasetle ilgileri konularında söz hakkım

mahfuzdur.

C. Kurca

Kâtip

Maras

K. Bağcıoğlu

Konya

Kanun teklifinin malî şümulü ve umumi siyasetle ilgileri konularında söz hakkım mahfuzdur.

F. Özfakih

Manisa

Muhalifim

F. L. Karaosmanoğlu

Ankara

F. Börekçi

Erzincan

H. Atabeyli

İmzada bulunamadı

Balıkesir

Muhalifim

A. A. Bolak

Kars

K. Güven

Malatya

A. Akşit

Muğla

İ. Tekinalp

Urfa

A. Akan

Muhalefet gerhi

Feshedilen 11 nci Devre Büyük Millet Meclisi üyelerinin teşriî vazifeleri fesihle birlikte hitam bulduğuna, 27 . 5 . 1960 ile 15 . 10 . 1961 tarihleri arasında başka bir uzuv faaliyette bulunduğuna, milletvekilleri ödeneklerinin memur maaşlarına kıyası caiz olamayacağına, 15 Ekim 1961 tarihinde yapılan seçimlerin teçdidî intihap sayılmasına Anayasamızın başlangıcı ve diğer hükümleri cevaz vermiyeceğine, teçdidî intihap gerekçesinden sarfınazar edildiğinde, teklifin savunulmasına imkân kalmıyacağına, kanunlarımızda mevcudolmayan teşriî uzvun «feshi» vâkıasının, «ve sair sebepler» diyerek yer alan hüküm içinde mütalâasına imkân bulunmamasına göre gerekçenin ve teklifin aleyhindeyiz.

Balıkesir

Ahmet Aydın Bolak

Manisa

Fevzi Lâtîfi Karaosmanoğlu

C. SENATOSU ADANA ÜYESİ MEHMET
UNALDININ TEKLİFİ

159 sayılı Kanunun 8 nci maddesine ek Kanun

MADDE 1. — 159 sayılı Kanunla kaldırılan hükümlerin yürürlükte bulunduğu zamanlarda milletvekillerine yapılmış olan ödenek ve yolluk tediyelerinin ölüm, intihabın tecdidi veya istifa, memuriyet kabul etme, mahkûmiyet gibi haller dışında sair sebeplerle milletvekilliği sıfatının kalkması yüzünden bakıyesi istirdadolunamaz.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu yürütmeye Maliye Bakanı memurdur.

ANAYASA KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

13 Ocak 1960 tarihli ve 159 sayılı Kanunun 8 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair Kanun

MADDE 1. — 13 Aralık 1960 tarihli ve 159 sayılı Kanunun 8 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

«Ancak, 1 nci fıkra ile kaldırılan hükümlerin yürürlükte bulunduğu zamanlarda milletvekillerinin mezkûr hükümler gereğince yıllık kanuni istihkaklarına mütaallik hakları, 20 Nisan 1340 tarihli ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun 27 ve 28 nci maddelerinde derpiş edilen haller dışında, mahfuzdur.»

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Ticaret Komisyonu tezkeresi

Millet Meclisi
Ticaret Komisyonu
Esas No: 2/426
Karar No: 25

16 . 5 . 1963

Yüksek Başkanlığa

İlişikte sunulan 2/426 esas kayıt numaralı, Cumhurbaşkanı tarafından geri gönderilen Cumhuriyet Senatosu Ağrı Üyesi Veysi Yardımcı ve 23 arkadaşının, X neu Dönem T. B. M. M. âzalarının 1958 yılı borçlarına ait tahakkuk etmiş faizlerin bonifiye edilmesiyle bu borçların 10 yıl taksite bağlanmasına dair kanun teklifi hakkında Anayasa Komisyonunun mütalâasının alınmasına komisyonumuzca karar verilmiştir.

Gereğine müsaadelerinizi arz ederim.

Ticaret Komisyonu Başkanı
İzmir
Arif Ertunga

Anayasa Komisyonu mütalâa raporu

Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

Esas No. : 2/426, 2/251

Karar No. : 31

31 . 5 . 1963

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Komisyonumuz, 24 Mayıs 1963 günü Birleşiminde, Türkiye Büyük Millet Meclisince 29 Ocak 1963 günü kabul edilen «X ve XI nci Dönem T. B. M. M. üyelerinin ödeneklerinden mütevellit T. C. Ziraat Bankası ve Maliye Bakanlığına olan borçlarının on yıl faizsiz taksimde bağlanmasına ve tahakkuk etmiş faizlerinin kaldırılmasına dair Kanun» ile ilgili olarak Cumhurbaşkanlığının Anayasanın 93 ncü maddesi gereğince gönderdiği 7 Şubat 1963 tarihli ve 4-48 sayılı yeniden görüşme isteğine dair yazısını, Ticaret Komisyonununun 16 Mayıs 1963 tarihli, Esas No. 2/426 ve Karar No. 25 sayılı yazısıyla vâkı mütalâa talebi üzerine, Hükümet adına Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü temsilcilerinin huzurunda incelenmiş ve aşağıdaki hususları kararlaştırmıştır:

1. Komisyonumuz, konunun maslahata mütaallik veçhelerini incelemek hususunda kendisini yetkili görmiyerek, mütalâasını meselenin hukuki veçhesine hasretmeyi uygun görmüştür.

2. Bu esas dairesinde, Komisyonumuz, söz konusu Kanunda zikri geçen borçların, Anayasa bakımından, Ziraat Bankasına olan borçlar ve Hazineye olan borçlar olarak iki ayrı kategori halinde incelenmesi gerektiği kanısına ulaşmıştır.

3. Komisyonumuz, söz konusu milletvekillerinin Ziraat Bankasına olan borçlarının tamamıyla hususi hukuk münasebetlerinden doğan istihlâk kredileri olduğunu tesbit eyledikten sonra, Anayasanın 40 ncü maddesi gereğince Devletin kanun ve sair yollarla sözleşme hürriyetine müdahale etmesinin ancak «kamu yararı», mülâhazasıyla mümkün olabileceği ve hususi hukuk kişileri lehine hususi hukuk mukavelelerinden doğmuş hakların borç sahipleri gerçek veya tüzel kişiler lehine ortadan kaldırılması veya hafifletilmesi için kanun çıkarılmasının, «kamu yararı» mevcut değilse, Anayasanın 12 ncü maddesinde yer alan «hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamıyacağı» ilkesinin ihlâlini teşkil edeceği yolundaki Cumhurbaşkanlığı mütalâasının yerinde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Komisyonumuz, inceleme konusu olan şıkta, «kamu yararı»nın mevcut olup olmadığı konusunda, Anayasanın 2 ncü maddesinde ve başlangıç kısmında yer alan temel ilkelerin, kanun koyusuna ve uygulayıcısına ışık tutması gerektiğini de tesbit ederek, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin yasama yetkisini kendilerine Anayasanın 12 ncü maddesine aykırı bir tarzda imtiyaz sağlayıcı bir tarzda kullanmalarının Anayasanın 2 ncü maddesinde yer alan «demokratik devlet» ilkesine; ve kamu kaynaklarının her şeyden önce muhtaç büyük halk kütleledinin iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınması lehinde kullanılmasını gerektiren ve Anayasanın aynı maddesinde yer alan «sosyal devlet» ilkesine aykırı düştüğü yolunda Cumhurbaşkanlığı yazısında sed edilen mütalâaların da yerinde olduğu sonucuna varmıştır.

Komisyonumuz, bununla beraber, inceleme konusu olan müşahhas şıkta «Demokratik Devlet» ve «Sosyal devlet» ilkelerinin ihlâl edilip edilmediğini tesbit etmek hususunda komisyon seviyesinde asıl takdir yetkisinin ihtisas komisyonları olan, Ticaret, Maliye ve Plân komisyonlarına aid olduğunu da belirtmeyi uygun görmüştür.

Komisyonumuz, ayrıca, söz konusu milletvekillerinin Ziraat Bankasına karşı olan borç yükünü bir kanunla hafifletmenin Anayasaya aykırı olmasına rağmen, Ziraat Bankasının kendisinin, hususi hukuk esaslarına göre hareket eden bir kamu iktisadi teşebbüsü olarak, verdiği kredileri mümkün olan en iyi şartlarla geriye almanın icablarını bizzat takdir ederek gereken tedbirleri borçlularla mutabakat halinde almasının, «Sosyal Devlet» ilkesine aykırı düşmiyeceği sonucuna da ulaşmış bulunmaktadır.

4. Komisyonumuz, bu konuyla ilgili olarak Cumhurbaşkanlığı tarafından ileri sürülen diğer Anayasaya aykırılık gerekçelerini yerinde görmemiştir.

a) Cumhurbaşkanlığı yazısında belirtildiği üzere, müşahhas hukukî ihtilâfları ele alarak ilgililerin hak durumunu tesbit etmek suretiyle hakkı izhar etmek, yargı fonksiyonunun târifini teşkil etmekte olup, Anayasanın 5, 6 ve 7 nci maddelerinde yer alan fonksiyonlar (kuvvetler) ayrılığı ilkesi gereğince, yasama organının böyle bir görevi yerine getirmesi Anayasayı ihlâl etmek demek olur. Nitekim, Anayasanın 132 nci maddesi, yargı ve yasama organları arasındaki münasebetler bakımından yasama organının uyması gereken ve fonksiyonlar ayrılığı ilkesinin tabii birer neticesi olan yasakları birer birer saymış ve genel ve özel af dışında, yasama organının yargı organlarının kararlarını hiçbir suretle değiştiremeyeceğini, yerine getirilmesini geciktiremeyeceğini ve bu kararlara uymak zorunda olduğunu belirtmiştir.

Bununla beraber, Anayasanın bu hükümleri, mevcut ve mer'î hukuk kaidelerini tatbik etmek suretiyle alınmış yargı organı kararlarını kasetmektedir. Yasama organı, mevcut hukuk kaideleri meriyetlerini muhafaza ederken, yargı organının bu kaidelere müstenit kararlarına elbette ki hiçbir suretle mülahale edemez. Fakat yasama organı kanun çıkarmak yoluyla mevcut ve mer'î hukuk kaidelerini değiştirmişse, yargı organları hukuk düzeninde bu değişmeyi sağlayan yeni kaidelerini de tatbik etmek zorundadırlar. Aksini düşünmek; yasama organının kanun çıkarmak suretiyle, hattâ «kamu yararı» mevcudolduğu zaman dahi hususi hukuk münasebetlerine müdahale edemeyeceği ve yargı organları bir kere dahi tatbik edilmiş bir kanun hükmünün hiçbir suretle değiştirilemeyeceği gibi yanlış bir neticeye götürür ki, bunu kabul etmeye imkân yoktur.

b) Yasama organının böyle bir müdahalede bulunmasına müteallik bir kanunda borçlar ertelenirken bu ertelenenin herhalükârda faize bağlanması gerektiği yolunda Anayasanın 38 nci maddesinin 2 nci fıkrasının tefsiri suretiyle Cumhurbaşkanlığı yazısında serd edilen mütalâalar da, Komisyonumuzca yerinde görülmüştür.

Gerçekten, Anayasanın 38 nci maddesinin 2 nci fıkrasında yer alan faiz ödeme mecburiyeti muayyen şıklara mahsus olup, ezcümle, (bâzi çiftçi borçları gibi) büyük ve muhtaç halk kütlerinin borçlarının ertelenmesinde, eğer «kamu yararı» gerektiriyorsa, borçluların faiz ve masraf gibi mükellefiyetlerinin kanunla kaldırılabilmesi şüphesizdir.

c) Nihayet, Cumhurbaşkanlığı yazısında, yeniden görüşülmesi istenen söz konusu kanunun genel, objektif ve mücerret hukuk kaideleri getirmediği ve bu sebepten dolayı bu kanunun Anayasanın 2 nci maddesinde yer alan «Hukuk Devleti» ilkesine aykırı olduğu da ileri sürülmektedir.

Gerçekten, Anayasada yer alan istisnalar dışında kanunların genel, objektif ve mücerret kaideler vaz'etmesi gerekmektedir. Bununla beraber, söz konusu kanun, borçluların ertelenmesini derpiş ettiği kimseleri, başka türlü hukuk kaideleri vaz'etmek suretiyle tarif etmiş değildir. «Kanun» mefhumunun tarifinden çıkan bu genel hukuk prensibinin, her kanunun behemehal bütün vatandaşları içine almasını gerektirecek şekilde yapılmasını icabettirmediği de aşîkârdır.

5. Komisyonumuz, söz konusu kimselerin Hazineye olan borçları konusunda evvelâ hukukî durumu tesbit etmek ihtiyacını duymuştur.

20 Nisan 1340 tarihli ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun 18 nci maddesi, milletvekillerinin tahsisatının senevi olduğu esasını vaz'etmişti. X ve XI nci Dönem milletvekilleri için bu senevi tahsisat kanunen iki unsurdan müteşekkil bulunuyordu. Bu unsurlardan biri ödenek, diğeri de yolluk idi. O zaman mevcut kanuni durum gereğince, senevi milletvekili tahsisatının yolluk kısmı malî yıl başında ödeniyor ve bilâhara bu yolluğun hiçbir suretle istirdadı mümkün olmuyordu; Cumhurbaşkanlığı yazısında da, bu husus belirtilmiş bulunmaktadır. Senevi milletvekili tahsisatının ödenek denilen kısmı ise, 12 Haziran 1936 tarihli ve 3050 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince senevi olarak tediye ediliyor ve ancak, tahakkuk muamelesi, 7 Mart 1931 tarihli ve 1757 sayılı Kanunun 1 nci maddesi gereğince aylık olarak yapılıyordu. İstiraden arz olunur ki, hakikatte, söz konusu 3050 sayılı Kanunun mezkûr 1757 sayılı Kanunu tadil ettiği açık idi. Zira, tahakkuku aylık olarak yapılan bir istihkakin tediyesinin senevi olması

muahhar bir kanunla bir kere derpiş edilince, tahakkuk muamelesinin de senevi olarak yapılması gerekeceği aşikârdı; nitekim, bu şık da muahhar kanun mahiyetinde olan mezkûr 3050 sayılı Kanunun bu hükmünün, aslında o zaman yürürlükte bulunan Anayasa kuralına aykırı olan mezkûr 1757 sayılı Kanunu bu Anayasa kuralına uygun hale getirdiği de muhakkaktı. Ancak, buna rağmen, mezkûr 3050 sayılı Kanun tatbikatında bu yolda tefsir edilmemiş ve milletvekillerinin senevi tahsisatının ödenek unsuru için tahakkuk muameleleri aylık ve fakat, tediye muameleleri çekte senelik olarak yürütülmüştür.

9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının dayandığı 27 Mayıs 1960 Devrimi yapılmış, Türkiye Büyük Millet Meclisi bu Devrim ile yasama yetkisini üzerine alan Türkiye Cumhuriyeti Millî Birlik Komitesi tarafından feshedilmişti. Binaenaleyh, XI nci Dönem milletvekillerinin görevi de aynı gün son bulmuş oluyordu. Bu durumda, bu milletvekillerinin ödeneklerinin ölüm veya seçimin yenilenmesi dışındaki sebeplerle istirdad olunması gerektiği yolundaki mezkûr 3050 sayılı Kanunun 2 nci maddesine istinaden, Hazine, bu milletvekillerinden Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım, Aralık 1960 ve Ocak ve Şubat 1961 ödeneklerinin istirdadı için mahkemelerde dâva açmıştır. Mahkemeler, bu konuda mezkûr 3050 sayılı Kanunun lâfzını aynen uygulamışlar ve bu kararların bir kısmı da Yargıtay tarafından tasdik edilmiş bulunmaktadır. Halihazır hukukî durum da bu merkezdedir.

Cumhurbaşkanlığı yazısında yeniden görüşülmesi istenen Kanun ise, bu borçları esas itibariyle kabul etmekte; ancak, bunları, on yıl vâdeyle, faizsiz ve masrafsız olarak ertelemektedir.

Bu kanunun halen yürürlükte bulunan Anayasa kaidelerine aykırılığının veya uygunluğunu bahis konusu olamayacağı muhakkaktır. Bu kanun sadece, 27 Mayıs 1960 a kadarki âmme hukuku kaideleri dairesinde vazife ifa etmiş olan yasama organı üyelerinin ödenekleriyle ilgili olarak o sırada mer'î kanunlar gereğince Hazine lehine doğmuş müktesep hakların tanzimiyle ilgilidir. Müktesep haklara behemehal riayet edilmesi gerektiği ve müktesep haklarda kanunla değişiklik yapılmasının hiçbir suretle mümkün olmayacağı yolunda bir Anayasa kuralı mevcut değildir. Kanun koyucusu, kamu düzeni, kamu yararı ve hak ve vecibe sahiplerinin karşılıklı objektif hüsnüniyet durumlarını dikkate alarak, müktesep haklarda değişiklikler yapmak yetkisine sahiptir.

29 Ocak 1963 günü kabul edilmiş bulunan Kanunda söz konusu milletvekillerinin Hazineye olan borçları, bu şekilde yeni bir tanzime tabi tutulmuştur. Kanun koyucusunun mezkûr 3050 sayılı Kanunu yaparken Devrim olayını dikkate almasına imkân olmayacağı; bu kanun yapılırken, kanun koyucusunun dikkate aldığı kıstasın, milletvekillerinin şahsi iradesine, hukukî ehliyetini kaybetmesine veya şahsi kusuruna bağlı olmayan hallerde yıllık ödeneğin hiçbir suretle istirdat edilemeyeceği ve buna mukabil, milletvekilinin şahsi iradesine, hukukî ehliyetini kaybetmesine veya şahsi kusuruna bağlı olan hallerde ise, bu halin vukuundan sonraki zamana tesadüf eden ödenek kısmının istirdat edileceği merkezinde olduğu; binaenaleyh, milletvekilinin şahsi iradesi, hukukî ehliyetini kaybetmesi veya şahsi kusuru bahis konusu olmaksızın meydana gelmiş Devrim olayı dolayısıyla, - özellikle, o milletvekili tutum ve davranışlarıyla Devrime sebebiyet vermiş olan Anayasa ve hukuk dışı gidişe karşı durmuş olanlardan ise - ödeneğin Devrimden sonraki zamana tesadüf eden kısmının istirdat edilmemesinin kanun koyucusunun maksadına daha uygun olacağı; nitekim, yolluk bakımından bu yolagidildiği; 29 Ocak 1963 günü kabul edilmiş olan kanun yapılırken dikkate alınmış olup, kamu düzeni ve kamu yararı mülâhazalarıyla objektif hüsnüniyet esasının birbiriyle bağdaştırılması sonucunda, söz konusu istirdat işleminin faizsiz ve masrafsız olarak ve on yıl vâdeyle yapılması kararlaştırılmıştır. İdari teşkilâtın maddi vasıtalarını kanunla düzenlemek yetkisine Anayasa gereğince sahibolan yasama organının, bu kural dairesinde âmme mâmelekinin unsurlarını kanunla ve yukardaki temel kıstaslara uymak şartıyla tanzim ederken Hazinesinin müktesep haklarında da gerekli gördüğü değişiklikleri yapabileceği şüphesizdir.

Böyle olunca, Komisyonumuz, 29 Ocak 1963 günü kabul edilmiş bulunan Kanunun yasama organında yeniden görüşülmesi sonucunda bu kanunun Hazineye olan borçlara taallük eden hükümlerinin tamamıyla reddedilmesi suretiyle söz konusu borçların defaten tahsiline devam olunmasını da; 20 Ocak 1963 günü kabul edilmiş olan Kanunun Hazineye olan borçlara taallük eden hükümlerini de Anayasaya aykırı bulmamıştır.

Ancak, İktisat Komisyonlarının, inceleme konusu olan müşahhas şikâta, objektif hüsnüniyet, kamu düzeni ve kamu yararı mülâhazalarını takdir edip bağdaştırırken âmme mâmelekinin unsurlarına tasarrufta en geniş bir takdir yetkisine sahip bulduklarında da şüphe yoktur. Cumhurbaşkanı yazısındaki hukukî gerçeklerden ayrı olarak, 29 Ocak 1963 günü kabul edilmiş olan Kanunu «memleket menfaatleri» ne aykırı bulan mülâhazalar üzerinde mütalâa beyanına, meseleyi münhasıran hukukî açıdan incelemekle görevli olan Komisyonumuz, kendisini yetkili görmüştür.

6. Ticaret Komisyonuna sunulmak üzere, Yüksek Başkanlığa arz olunur.

Anayasa Komisyonu Başkanı Y.

Sözcü

İstanbul

(Maslahat mülâhazaları hususunda söz hakkım saklıdır.)

C. Kurca

Malatya

M. Delikaya

Konya

F. Özfakih

(İmzada hazır bulunamadı)

Bu Rapor Kâtibi

Afyon Karahisar

H. Nür Bâki

Kars

K. Güven

Mardin

Ziraat Bankası Devlete ait bir müessesedir. Alacağının taksite bağlanmasının takdiri ihtisâs komisyonuna aittir. Komisyon bunda âmme faydası görürse Anayasaya aykırılık olmaz.

M. A. Arıkan

Ankara

F. Börekçi

Kastamonu

Muhalefet şerhîm eklidir.

A. Özdikmenli

Urfa

A. Akan

Muhalefet şerhi

Milletvekillerinin borçlarının gerek Hazine ve gerekse Ziraat Bankasına olan borçlarının on yıl taksite bağlanması esas itibarıyla Anayasaya aykırı olamaz.

Ancak, Anayasanın kabul ettiği eşitlik prensibine aykırı olarak vatandaşlar arasında tefrik yapma yoluna gidilmiş olduğu cihetle, faizsiz ve masrafsız olarak taksite bağlanması bir hakka el uzatmak mahiyetinde olduğundan, Anayasaya aykırı olduğu kanaatindeyim.

Kastamonu

A. Özdikmenli

Ticaret Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Ticaret Komisyonu
Esas No. : 2/426
Karar No. : 44

19 . 6 . 1963

Yüksek Başkanlığa

Cumhurbaşkanı tarafından geri gönderilen, X ve XI nei dönem T. B. M. Meclisi âzalarının 1958 yılı borçlarına ait tahakkuk etmiş faizlerin bonifiye edilmesiyle bu borçların 10 yıl taksitde bağlanmasına dair Kanun, Komisyonumuzda, geri gönderme gerekçesi ve Millet Meclisi Anayasa Komisyonu mütalâası incelendikten sonra yapılan görüşme sonunda;

Milletvekillerinin borçlarının iki farklı kaynaktan doğduğu ve birbirinden tamamen ayrı bulunan bu iki kategori borcun ayrı ayrı mütalâa edilmesi neticesine varıldı :

1. Birinci kategoriye dâhil olan borçlar milletvekilleri ile Ziraat Bankası arasındaki bir özel hukuk, bir özel anlaşma münasebetinden doğan bir borç ve alacak münasebetidir. Tarafların serbest iradeleri ile meydana gelen bu anlaşmalara kanun yolu ile müdahale etmek Anayasanın 40 ne maddesine uygun görülmemiştir. Esasen müzakere sırasında, Komisyonumuzda hazır bulunan Ziraat Bankası temsilcileri ile yapılan görüşmeler sonunda bu hususlar tesbit edilmiştir.

Malım olduğu üzere T. C. Ziraat Bankası hususi hukuk hükümlerine tabi muhtar bir Devlet teşekkülüdür. Müşterileri ile olan münasebetlerinde de bu esas ve mukavele serbestisi hâkimdir. X neu Devre milletvekilleri ile XI nei Devre milletvekillerinden bir kısmının borçları ise bankaca milletvekillerine bono - emre muharrer senet karşılığında normal bankacılık usullerine göre ve diğer müşterilerine olduğu gibi yapılmış bir muameleden ibarettir. Normal hukuk esaslarına ve bankacılık tekniğine göre tekevvün etmiş bu borç ayrıca mukavele ile de teyit ve tekabül edilmiş bulunmaktadır.

Nitekim, Ziraat Bankasının, borçlarının % 15 nin peşin, bakiyesinin aylık taksitlerle ve beş senede ve faizlerinin de câri kanuni faizden çok düşük olarak (% 7) ödenebileceği hakkında borçlulara yaptığı tebligat ve pek çok borçlu milletvekillerinin de bunu kabul etmeleri, taksitleri ödemekte bulunmaları konunun sadece iki tarafı ilgilendiren bir muamele olduğunu göstermektedir.

Yapılmış ek mutabakatlara ve verilen vadeye rağmen ifa edilmiyen taahhütler dolayısıyla ve zaman aşımına uğraması endişesiyle bankaca borçluların icraya verildiği görülmüşse de hiçbiri hakkında nihai takibe geçilmediği, malının, mülkünün satılması, tazyike mâruz bırakılması gibi tedbirlere tevessül olunmadığı, bilâkis bankaca bu konuda büyük bir anlayış ve müsamaha gösterildiğinde tesbit ve müşahade olunmuştur.

Ziraat Bankasının idare organları kendi imkânlarını, iktisadi icapları ve borçluların durumlarını nazarı itibara alarak borcu imhal etmeye daha uzun taksitlere bağlamaya, faizlerini bonifiye etmeye ve hattâ tahsili imkânsız olan alacaklarını terkin etmeye yetkilidir.

Binaenaleyh, Ziraat Bankası Kanununun verdiği bu imkân, bu ve mümasil durumlarda Bankaca ilgililere gösterilen müsamaha ve kolaylığın borçlu milletvekilleri içinde gösterileceği tabii bulunduğundan, yeni ve plânlı bir iktisadi kalkınma devresinin ârifesinde kendisine mühim vazifeler terettübeden T. C. Ziraat Bankasının imkânlarını bağliyan ve bilhassa mümasil talep ve teklifler için emsal teşkil etmek istidadında bulunan, umumilik ve zarurilik vasıflarında bulunmadığı anlaşılan tasarıdan Ziraat Bankasıyla ilgili kısmın çıkarılması Komisyonumuzca uygun görülmüştür.

2. Milletvekillerinin 1960 yılı tahsisatlarından 27 Mayıs 1960 tarihinden sonraki kısmının istirdadı konusuna gelince :

Hâdisе zamanında yürürlükte bulunan Anayasanın hâdiseye tatbik edileceği tabii olup, mezkûr Anayasanın 18 nei maddesinde «Mebusların senevi tahsisatları kanunu mahsusla tayin olunur» denmektedir. Kanunu mahsus olan 1750 sayılı Kanunda «Büyük Millet Meclisi âzasının senelik

tahsisatı . . . ıradır» ve 3050 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde «1750 numaralı Kanundaki yıllık tahsisat için . . . » demek ve o zaman yürürlükte bulunan Anayasa hükmü teyit edilmek suretiyle Milletvekillerinin tahsisatlarının yıllık olduğu, yani, malî yılın ilk gününde bu tahsisatın tamamına istihkak kesbedecekleri belirtilmiştir. Diğer taraftan 27 Mayıs 1960 dan sonra Teşriî görevi yapmakla vazifelenirilen Millî Birlik Komitesi tarafından, bu tahsisatın bir kısmının istirdadı yolunda bir kanun yapılmamış ve bir kararda alınmamıştır.

Ayrıca, 3050 sayılı Kanunun istirdada ait hükümler vaz'eden 2 nci maddesindeki « . . . ancak bunlar haricinde sebeplerden biri ile mebusluktan ayrılanların» ayrıldıktan sonraki ödeneklerinin istirdat edileceği hakkındaki hüküm, istifa ve mebusluk sıfatının zail olmasını düzenleyen Anayasanın 27 ve 28 nci maddeleri ile yâni münferit durumlarla alâkalı olup, o zamanki Anayasada derpiş edilmeyen ihtilâl ve Meclisin feshini şumulüne almayıacağı neticesine varılmıştır. Nitekim, Hazinece yine yıllık olarak ödenen yolluğun bir kısmının istirdadı cihetine de gidilmiştir. Yeni Anayasamızda 82 nci maddesi ile tahsisatın üç aylık olarak ödenmesi hükmünü vaz'etmiş ve buna dayanılarak çıkarılan kanunda eski mevzuata muvazi hükümler ihdas edilmiştir. Bu sebeplerle Hazine ile Milletvekilleri arasındaki münasebet hususunda Anayasa Komisyonunun mütalâası yerinde görülerek, bu cihetin incelenip karara bağlanması Maliye Komisyonunun vazife ve salâhiyeti içinde görüldüğünden ve havalesi gereğince, Maliye Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulmasına ittifakla karar verilmiştir.

Başkan İzmir A. Ertunga	Başkan V. Balıkesir C. Kanpulat	Sözcü Ankara İ. Gence	Kâtip Siirt H. Özgen İmzada bulunamadı
Ankara M. Mihçioğlu	Burdur N. Yavuzkan İmzada bulunamadı	Busar Z. Uğur	İstanbul N. Öktem
İstanbul V. Özarar	Kocaeli Ş. Bilgisu İmzada bulunamadı	Trabzon İkinci kısmın karar olmayıp, temenni olunması şekline muhalifim E. Dikmen	

Maliye Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Maliye Komisyonu
Esas No. : 1/426, 2/97
Karar No. : 125

9 . 7 . 1963

Yüksek Başkanlığa

X neu ve XI nci Dönem T. B. M. M. üyelerinin ödeneklerinden mütevellit T. C. Ziraat Bankası ve Maliye Bakanlığına olan borçlarının 10 yıl faizsiz takside bağlanmasına ve tahakkuk etmiş faizlerinin kaldırılmasına dair, Cumhurbaşkanı tarafından Anayasanın 93 ncu maddesine müsteniden uygun bulunarak bir daha görüşülmesini talebeden, Ticaret Komisyonundan muhavvel kanun ve geri gönderme gerekçesi ve mezkûr komisyon raporu ile; aynı mahiyette olup Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dı'nın 159 sayılı Kanunun 8 nci maddesine ek, Anayasa Komisyonundan muhavvel kanun teklifi Maliye, Ticaret, Adalet Bakanlığı ve T. C. Ziraat Bankası temsilcileri ile teklif sahibinin iştirakiyle Komisyonumuzda tetkik ve müzakere edildi :

X ve XI nci Devre milletvekillerinin borçlarının kaynak itibariyle iki kategoride mütalâası gerekmektedir :

a) Ziraat Bankasına olan borçlar :

Bu mevzuda Ticaret Komisyonu raporunda serd edilen mütalâa ve mülâhazalar Komisyonumuzca aynen kabul edilmekle beraber, âmme hizmeti vazifesine mükellef olarak Anayasa muvacehesinde durumları kıymetlendirilen bu konu ile ilgili milletin temsilcilerine bankaca; ilgili borçlarından dolayı tahakkuk ettirilecek faizin % 5 ten (Yüzde beşten) yukarı olmaması hususu Komisyon tarafından temenni mahiyetinde izhar edilmiş ve % 15 ödenecek peşin borçlardan; bakıyesinin 5 senede değil de 10 senede müsavi taksitlerle ödenebilmesi hususunda gerekli kolaylığın bankaca gösterileceğinin mümkün olabileceği ilgili banka temsilcisi tarafından ifadesi memnuniyeti mucip bir davranış şeklinde Komisyonca telâkki edilmiştir.

Anayasa Komisyonunun serd edilen mütalâasında belirtildiği veçhile söz konusu milletvekillerinin Ziraat Bankasına olan borçlarından mütevellit meydana gelen hukukî durumun, tama miyle hususi hukuk münasebetlerinde doğan istihlâk kredileri olduğu kabul edilmiş ve Anayasanın 40 nci maddesi gereğince Devletin sözleşme hürriyetine müdahalesinin ancak «Kamu yararı» mülâhazasıyla mümkün olabileceği yolundaki noktai nazarının yerinde olduğu neticesine vararak tedvin edilecek kanunda bu hususa mütaallik bir metne mahal olmadığı kanaatine varılmıştır.

b) Hazineye olan borçlar :

Anayasa Komisyonunun bu hususa mütaallik mütalâasında tebarüz ettirildiği veçhile meydana gelen devrim olayı dolayısıyla, bu halin vukuundan sonraki zamana tesadüf eden ödenek kısmının istirdadedileceği neticesine varılmış ve 29 Ocak 1963 günü kabul edilmiş olan kanunun Hazineye olan borçlara mütaallik hükümlerinde Anayasaya aykırı bir cihet bulunmamış, bu kanunun sadece, 27 Mayıs 1960 a kadarki, Hazine lehine doğmuş müktesep hakların tazminiyle ilgili olduğu sonucuna varılmış ve müktesep haklara behemahal riayet edileceği ve her hangi bir değişiklik yapılmıyacağı yolunda bir Anayasa kaidesi mevcut bulunmadığına göre, kanun vazının bu haklarda değişiklik yapmak yetkisine sahibolduğu noktai nazarından hareket ederek milletvekillerinin Hazineye olan borçları bu görüşün ışığı altında; kanun başlığı ve 1 nci madde yeniden tedvin edilmiş, 2 nci maddeye lüzum kalmamış, kanunun 3 ncü maddesi 2 nci madde olarak ve 4 ncü maddesi de 3 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Plân Komisyonuna tevdi etmek üzere Yüksek Başkanlığa arz olunur.

Maliye Komisyonu Başkanı	Başkanvekili	Sözcü	
Gümüşhane	Çankırı	Erzurum	Kütahya
N. Küçükker	Muhalifim muhalefet şerhi eklidir	G. Karaca	Kararda bulunmadım
	Ş. Keskin		A. Erbek
	Muhalifim		
Adana	Ağrı	Aydın	Bolu
Y. Aktimur	N. Güngör	Kararda bulunmadım	K. İnal
		N. Müren	İmzada bulunmadı
Manisa	Ordu		Sivas
Y. Yakut	O. N. Hazinedar		R. Çeltikli
			İmzada bulunmadı

Muhalefet Şerhi

X neu ve XI nci Dönem milletvekillerinin Hazineye ve T. C. Ziraat Bankasına olan borçlarının ödenmesi hakkında komisyonumuzca kabul edilen metne şu sebeplerden muhalifim :

1. Komisyonunda birkaç celse uzunca cereyan eden müzakerelerden borcun varlığı sabit olmuştur.

Var olan borcun mevcut mevzuat gereğince ödenmesi de en tabii yoldur.

2. Mevcut borcun uzun taksitlere bağlanması ve bilhassa işlemiş ve işliyecek faizlerin alınması keyfiyeti muayyen bir zümreye imtiyaz sağlamak olacağından Anayasaya da aykırı düşmektedir.

3. Bir kısım borçlu milletvekilleri borçlarını ödemişlerdir. Bu durum karşısında ödemiyen milletvekillerinin borçlarını faizsiz taksite bağlamak âdil olmıyan bir durum yaratacaktır.

4. Borçlu milletvekillerinin pek çoğunun borçlarının miktarı kaza organınca karara bağlanmış olduğundan, Yasama Organının kaza organlarının kararlarını hiçbir âmme menfaati olmadan kaldırmasını doğru bulmamaktayım.

5. Sayın Cumhurbaşkanınca yeniden müzakere edilmek üzere geri çevrilen bu kanunla efkârı umumiye yakından ilgilenmektedir.

Mevcut bir borcun ödenmesinde mevcut mevzuatı ve kaza organlarının kararlarını bir tarafa iterek muayyen bir zümreye imtiyaz tanıyacak bir mevzuatın getirilmesi ve bunun için çaba göstermek rejime ve Parlâmentoya dahi gölge düşürecek sonuçlar doğurabilir.

Maliye Komisyonu Başkanvekili
Çankırı Milletvekili
Ş. Keskin

Bütçe ve Plân Komisyonu raporu

Millet Meclisi

Bütçe ve Plân Komisyonu

Esas No: 2/97, 2/251, 2/426

C. S. : 2/37

Karar No: 168

12.9.1963

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

10 ve 11 nci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödeneklerinden mütevellit T. C. Ziraat Bankası ve Maliye Bakanlığına olan borçların 10 yıl faizsiz taksite bağlanması ve tahakkuk etmiş faizlerinin kaldırılmasına dair, Cumhurbaşkanı tarafından Anayasanın 93 ncü maddesine müsteniden bir daha görüşülmek üzere gönderilen kanun tasarısı, geri gönderme gerekçesi, Anayasa, Ticaret ve Maliye Komisyonu raporları komisyonumuza havale edilmekle Maliye Bakanı, T. C. Ziraat Bankası temsilcileri hazır oldukları halde incelendi ve görüşüldü.

Söz konusu olan borçları iki ayrı bölümde incelemek gerekmektedir :

1. T. C. Ziraat Bankasına olan borçlar,
2. Hazineye olan borçlar.

1. *T. C. Ziraat Bankasına olan borçlar :*

T. C. Ziraat Bankasına olan borçlar; 10 ncü dönemde Büyük Millet Meclisinin bir yıl önce seçime gidilmesine karar verilmesi dolayısıyla milletvekilleri tarafından o yılın ödeneğinin Ziraat Bankasından kırdırılarak alınmasından doğmuştur.

Söz konusu borçların özel hukuk münasebetlerinden doğduğu bir vakiadır. Özel hukuk hükümlerine göre kurulan Ziraat Bankasına olan borçlardan faiz alınmaması, banka ile borçlular arasındaki sözleşmeye aykırı düşeceği gibi bankayı da mağdur edeceği tabiidir.

Böylelikle; bankaya olan borçların faizleri alınmak suretiyle taksite bağlanması Anayasamızın 40 ncü maddesi ile gelişir görülmemiştir. Zira kanun bu hükümleriyle, elde olmıyan sebeplerle borçlu durumuna girmiş eski milletvekillerine bu borçlarını ödeme ve T. C. Ziraat Bankasına da alacağını tahsil edebilme imkânını verecektir.

Eski milletvekillerinden çok az bir kısmının halen milletvekili veya senatör olmaları ana kaideyi bozmaya sebep teşkil edecek bir hal değildir.

2. *Hazineye ait olan borçlar :*

Anayasa Komisyonunun bu hususla ilgili mütalâasında belirtildiği veçhile, 27 Mayıs 1960 Devrim olayı dolayısıyla, bu halin vukuundan sonraki zamana tesadüf eden ödenek kısmının geri alınacağı sonucuna varılmış ve 29 Ocak 1963 gün ve 168 numaralı Kanunun Hazineye olan borçlarla ilgili hükümlerinden ise Anayasamıza aykırı her hangi bir cihet görmemiştir.

Maliye Bakanlığına olan borçlar için Ziraat Bankasında olduğu gibi her hangi bir zarar da mevzu bahis olmadığı cihetle bu borçların faizsiz ve masrafsız olarak taksidde bağlanması muvafık mütalâa edilmiştir.

Bu görüşlerin ışığı altında komisyonumuzca hazırlanan metnin birinci maddesiyle Ziraat Bankasına olan borçlar için her borç senedinin vâdesinden başlamak üzere % 6 faiz alınması uygun görülmüştür. Bu esasa göre ıslah edilen hesaplar sonunda husule gelecek borç bakıyeleri de (7) yıllık eşit taksitlere bağlanmak suretiyle 1970 yılında tasfiyesi imkânı temin edilmiş bulunmaktadır.

İkinci madde ile de Hazineye olan borçların yıllık taksitleri (2 500) liradan az olmamak üzere faizsiz ve masrafsız olarak taksitlendirilmesi uygun görülmüştür.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek ve Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü	Bu rapor Sözcücü
Hatay	Balıkesir	Ordu	Aydın
Ş. İnal	Muhalefet şerhi ilişiktir. F. İslimyeli	A. H. Onat	I. Sezgin
Kâtip	Artvin	Aydın	Balıkesir
Yozgat	Muhalefet şerhi ilişiktir.	Söz hakkım mahfuzdur	Muhalefet şerhi ilişiktir.
Söz hakkım mahfuz	S. O. Avcı	O. Apaydın	A. A. Bolak
V. Uyar			
Çanakkale	Gümüşane	Elâziğ	Hatay
R. Sezgin	S. Savacı	Ö. F. Sanaç	A. S. Hocaoğlu
	İmzada bulunamadı		
Kars	Konya	Konya	Maraş
K. Okyar	Muhalefet şerhi ilişiktir. İ. Baran	R. Özal	E. Kaplan
Konya	Sakarya	Sivas	Trabzon
H. C. Yılmaz	N. Bayar	M. Vural	A. Şener
İmzada bulunamadı		İmzada bulunamadı	

Muhalefet şerhi

1. Bu kanunun yeniden gözden geçirilmek üzere T. B. M. Meclisine iadesi hususunda vâkı gerekçede zikredilen hususlara katılmadığımdan esasından;

2. Anayasanın 93 ncu maddesi Cumhurbaşkanı tarafından, bir daha görüşülmek üzere, belli müddet içinde, T. B. M. Meclisine geri gönderilen bu kanun daha evvel Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunca kabul edilerek Meclislerin malı olmuştur.

Bu hususta geçmiş bir misal ve teessüs etmiş bir teamül de mevcut değildir. Yeni bir teamül tesis olunacaktır.

Bu sebepten yeniden görüşülmek üzere geri gönderilen kanunun evvelâ Meclis Heyeti Umumiyesinde gerekçesiyle birlikte incelenerek yeniden görüşülüp görüşülmiyeceği hususu Meclisçe evvel-

emirde bir karara bağlanmadıkça Komisyonumuzun bu kanun üzerinde bir tasarrufta bulunmaya ve yeniden metin tedvin etmeye salâhiyeti olmadığı kanaatindeyim.

Bu yönden de usul bakımından muhalifim.

Artvin Milletvekili
Sabit Osman Avcı

Muhalefet şerhi

Cumhurbaşkanlığınca geri çevirmeyi mucibolan sebepler ve bu teklifin Komisyonumuzda birinci defa görüşülmesi sırasında beyan ettiğim mütalâa çerçevesinde kanun teklifine muhalifim.

Balıkesir Milletvekili
Fennî İslimyeli

Muhalefet şerhi

Bu teklife;

- a) Cumhurbaşkanlığının geri çevrilmesindeki mucip sebepler ve,
- b) Maliye Komisyonunda şifahen vâkı mâruzatım çerçevesinde muhalifim.

Balıkesir Milletvekili
A. A. Bolak

Muhalefet şerhi

Kanun, Cumhurbaşkanının vetosu üzerine Komisyonumuza gelmiştir. Komisyonunda, veto esbabı mucibesi tetkikle bir sonuca varılması gerekirken, vetoya ait metin teklifimize rağmen komisyon üyelerine dağıtılmamış, okunarak ıttılâ kesbetmemiz imkânı dahi verilmemiştir. Komisyon ekseriyetinin bu kararından sonra esas konu bırakılarak yeni bir metin hazırlanıp kabul edilmiştir.

Tamamiyle özel hukuk münasebetlerinden doğan alacak borç münasebetlerine; kaziyei mulheme ve mevcut kanun hükümlerine rağmen; kanunların genelliği prensibi de kaale alınmadan bâzı belli kişiler için müdahale edilerek kanuni bir imtiyaz tanınmasına, o kanun yapıcının müdahalesiyle hukukan kesinleşmiş hakların tenkisi ve istihsalinin tehiri yoluna gidilmesine muhalifim. Kamu düzeni ve hukuk esaslarına, Anayasaya muhalif bu teklifin reddi gerektiği kanaatindeyim.

Konya Milletvekili
İrfan Baran

**GUMHURBAŞKANI TARA-
FINDAN GERİ GÖNDERİ-
LEN METİN**

X ve XI nci Dönem T. B. M. Meclisi üyelerinin ödeneklerinden mütevellit T. C. Ziraat Bankası ve Maliye Bakanlığına olan borçlarının 10 yıl faizsiz taksite bağlanmasına ve tahakkuk etmiş faizlerinin kaldırılmasına ait Kanun

MADDE 1. — X ve XI nci Dönem T. B. M. Meclisi üyelerinin ödeneklerine müstenit T. C. Ziraat Bankası ve Maliye Bakanlığına olan borçları 10 yıl faizsiz ve masrafsız taksite bağlanmıştır. Bu borçlara banka tahakkuk ettirilmiş faizler kaldırılmıştır.

Borçluların bu tarihe kadar yapmış oldukları ödemeler esas borçtan indirilir.

Borçlarını ödemeye başlamış olanlar da derpiş edilen kolaylıklardan istifade ederler.

**MALİYE KOMİSYONUNUN
DEĞİŞTİRİŞİ**

XI nci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödeneklerinden mütevellit Maliye Bakanlığına olan borçlarına ait Kanun

MADDE 1. — XI nci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödeneklerinden mütevellit Maliye Bakanlığına olan borçları, yıllık taksiti 2 500 (İki bin beş yüz) lirayı geçmek üzere taksite bağlanır.

Bugüne kadar tahaddüs etmiş faizler ile ücreti vekâletler alınmaz.

**BÜTÇE VE PLÂN KOMİ-
YONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ**

10 ve 11 nci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödeneklerinden mütevellit T. C. Ziraat Bankası ve Maliye Bakanlığına olan borçlarının ertelemesine ait Kanun

MADDE 1. — 10 ncu Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödeneklerine müsteniden T. C. Ziraat Bankasına olan borçları vâde gününden itibaren % 6 faize tabi tutulmuştur. Borç bakıyeleri (7) yıllık eşit taksitlere bağlanmıştır. Yıllık taksitler üçer aylık devrelere ayrılabilir.

Bu kanunun yayınlandığı güne kadar yapılan ödemeler esas borçtan indirilir.

Taksitleri süresinden önce ödyeceklerin faizlerinden indirme yapmak veya silmek, Banka ile borçlu arasında yapılacak anlaşmaya bağlıdır.

Kesinhesaba intikal ettirilmiş faiz ve ödenmiş vergiler mütaakıp yılların tahakkuk ettirilecek faiz ve vergilerden mahsub edilir.

MADDE 2. — 11 nci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödeneklerinden mütevellit, Maliye Bakanlığına olan borçları yıllık taksidi iki bin beş yüz liradan az olmamak üzere faizsiz taksitlere bağlanmıştır.

Bu kanunun yayınlandığı güne kadar ödenmesi gereken faiz, masraf ve vekâlet ücretleri alınmaz.

Cumhurbaşkanlığı metni

MADDE 2. — Tahakkuk ettirilmiş olan faizlerin bankaca ödenmiş olan vergileri borçlulardan tahsil olunur.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Maliye ve Ticaret Bakanları yürütür.

Maliye Ko.

MADDE 2. — 3 ncü madde 2 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — 4 ncü madde 3 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Bütçe ve Plân Ko.

MADDE 3. — Taksitlerini süresinde ödemiyenlerin bir yıllık borçları muacceliyet kesbeder.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanunu Maliye ve Ticaret Bakanları yürütür.